

PAPER DETAILS

TITLE: Akkerman Sancaginda Yavuz Sultan Selim Han Vakiflari

AUTHORS: Hamza KELES

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/77486>

Akkerman Sancağı'nda Yavuz Sultan Selim Han Vakıfları

The Wakfs of The Sultan Selim II in The Sancak of Akkerman.

Hamza KELEŞ*

* G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET

Bu çalışmada Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nde bulunan 1597 tarihli ve 83 numaralı Silistre ve Akkerman Mufasssal Defteri ile aynı tarihli ve 561 numaralı Evkâf Defteri kaynak alınarak Sancak'ta Yavuz Sultan Selim Han tarafından vakfedilen köyler, kışlaklar ve çiftlikler incelenmiştir.

ABSTRACT

In this study the villages, winter residences and farms founded in Silistre and Akkerman provinces by Sultan Selim based upon detailing book dated 1597 numbered 83 and foundation book with the same date numbred 561, present in old record archives of title deed and Cadastre Office.

Günümüzde Ukrayna Cumhuriyeti'nin Odesa iline bağlı bir ilçenin merkezi olup Turla (Dinyester) nehrinin Karadeniz'e döküldüğü yerde oluşan kıyı (lâgün) gölünün sağ kenarında yer alan Akkerman şehri, Osmanlılar Devrinde aynı adı taşıyan veya Bucak olarak adlandırılan sancağın merkezi idi. Milâttan önce VI. yüzyılda bir Yunan kolonisi olarak kurulan şehrin ilk adı TYRAS olup, Ortaçağ'da Aspron, Castron ve daha sonra Türklerce ak şehir anlamına gelen "Akkerman" adıyla anılmıştır. Ebu'l-Fida, Türklerin

bu şehre önceleri “Akça Kirman” dediklerini kaydetmektedir.¹ Romenlerce verilen Citatea Alba, Ruslarca verilen Belgorod adları da “ak şehir” anlamındadır. Sovyetler döneminde ve Ukrayna Cumhuriyeti’nde şehrin adı Belgorod Dnyestrovski olarak kullanılmıştır.² Şehir sırasıyla, Yunanlılardan sonra Romalıların, Hunların, Bulgarların, Kiyev Rusyası’nın (Ukraynalıların), Kumanların, Moğolların, Cenevizlilerin, Boğdan (Moldova) Prenslığı’nin ve Osmanlıların idaresinde bulunmuş, orta ve yeni çağlarda önemli bir ticaret merkezi olmuştur.³

Cengiz’in ölümünden sonra torunu Batu Han’ın Doğu Avrupa’ya düzenlediği sefer sonucu (1241) Moğolların hakimiyetine giren Akkerman, XIV. yüzyılda Cenevizlilerin, XV. yüzyılda da Boğdan Prenslığı’nin idaresine geçmiştir. İlki 1420’de olmak üzere, Fatih Sultan Mehmed devrinde de iki defa denizden kuşatılıp alınamayan şehir, 1455’te Boğdan Voyvodası III. Petru’nun Osmanlı hakimiyetini tanınmasıyla, Fatih tarafından yayınlanan bir fermanla tüccarlarına İstanbul, Edirne ve Bursa’da ticaret yapma izni verilerek önemli bir ticaret merkezi haline geldi. 1484 yılında Sultan II. Bayezid, Akkerman’ı fethederek Kırım’a kadar olan bütün Karadeniz sahillerini Osmanlı toprağı haline getirdi.⁴

II. Bayezid’in fethinden sonra, bir sancak (liva) olarak organize edilen Akkerman, Rumeli eyaletine bağlandı. XVI.yüzyılın başlarında Trabzon sancak beyi olan şehzade Yavuz Selim, kayınpederi Kırım Hânı Mengli Giray’ı da yanına alarak Akkerman’a gelmiş, babasına karşı başlatmış olduğu harekette burasını üs olarak kullanmıştır. Kendisini memnun etmek üzere, haslarına ek olarak Akkerman Sancağı’nın bu şehzadeye verildiği ve bundan dolayı bu sancağın fatihi olan babasının vakıfları ile beraber, Yavuz Selim’in ve Mengli Giray’ın da vakıf eserleri ve vakıf gelirlerinin çokluğu göze çarpmaktadır.⁵ 1593’te kurulan Özi (Uzi) eyaletine Akkerman Sancağı da dahil edilmiştir.⁶ Bu dönemde Akkerman Sancağı’nda 914 timar bulunuyordu. Osmanlı döneminde adı geçen padişah ve han vakıflarından başka, mülkî idarecilerinin ve şehir eşrafının hayratı ile, yeni yerleşen Türk mahalleleri sayesinde şehrin nüfusu da artmıştır.

¹ Besim DARKOT, “Akkerman”, *İA. C. I. İstanbul 1993*, s. 251. Şemseddin Sami, *Kâmûsu’l-A’lâm*, C. I. Ankara 1996, s. 269.

² Mustafa BİLGE, “Akkerman”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. II, İstanbul 1989, s. 269.

³ Gaydarci-Koltza-Pokrovskaya-Tukan, *Gagauzca-Rusça-Moldovanca Laflık*, Moskova 1973, s. 592.

⁴ İ.Hakkı UZUNÇARŞILI, *Osmanlı Tarihi*, C. II, İstanbul 1964, s. 181.

⁵ Besim DARKOT, a.g.m. s. 251.

⁶ Hidayet TUNCER, Aynî Ali Efendi: *Osmanlı İmparatorluğu’nda Eyalet Taksimatı*, Ankara 1964, s. 19.

XVII. yüzyıl ortalarında (1658) şehri ziyaret eden Evliya Çelebi, Akkerman'ın kale, cami, medrese ve hamamlarından başka, 1500 kadar damları tahta ile örtülü evinden ve sur dışında bağ ve bahçeler içinde yer alan mahallelerinden bahsetmektedir.⁷

XVIII. yüzyıl sonlarında iki defa Rus işgaline uğrayan Akkerman (1770, 1789), 1774 Küçük Kaynarca ve 1792 Yaş antlaşmalarıyla tekrar Osmanlı Devleti'ne iade edilmiştir. 1806'daki üçüncü işgal, 1812 Bükreş Antlaşmasıyla onaylanarak şehir Ruslara bırakılmıştır. 1826'da Osmanlı Devleti ile Rusya arasında bu şehirde imzalanan Akkerman Muahedesi sonucunda, Rusya Karadeniz'de donanma bulundurma hakkı kazandığı gibi, Sırbistan'ın muhtariyeti ile Balkanlardaki Rus nüfuzu da kabul edilmiş oldu.⁸ 1917'de Rusya'da patlak veren Bolşevik İhtilali neticesinde muhtariyet kazanan Basarabya ve Akkerman şehri, 1918'de Romanya tarafından ilhak edildi ve Rusya'nın itirazına rağmen, büyük devletlerce onaylandı. Ancak, 1940 yılı sonbaharında Sovyetler burayı geri aldı. II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru (1944) tekrar burayı alan Sovyetler, bir Sovyet Cumhuriyeti olarak düzenlediler ve Romenlerce Citatea Alba adı verilen Akkerman'ın adı, Belgorod Dnyestroski olarak değiştirildi. Ancak Akkerman ve Osmanlı Akkerman Sancağı'na dahil Bucak topraklarının bir kısmı Ukrayna'ya verildi (Akkerman, Kili, İsmail ve Sarta kazaları Ukrayna'ya; Bender, Kağul, Tiraspol ve Komrat gibi Bucak'ın iç kısmında kalan bölgeleri de Moldavya Sovyet Cumhuriyeti'ne bırakıldı).⁹

Akkerman Sancağı'nın Osmanlı dönemindeki vakıfları hakkındaki bilgileri, Ankara'daki Başbakanlık Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nde kayıtlı 561 numaralı Hicrî 1006 (M. 1597) tarihine ait "Defter-i Evkâf-ı Livâ-i Silistre ve Akkerman" adlı defterden çıkardık ve yine H. 1006 tarihli ve 83 numarada kayıtlı "Defter-i Mufasssal-ı Livâ-i Silistre ve Akkerman" adlı defterden de karşılaştırdık.¹⁰

Yukarıda zikredilen 561 numaralı evkâf defterinin 1-42. varakları Akkerman vakıflarına ayrılmıştır. Bu bölümde "Fihrist-i Nahiye-i Akkerman: Evkâf-ı Merhum Sultan Selim

⁷ Evliya Çelebi, *Seyahatname* (Neşreden Ahmed Cevdet Paşa), C. V, s. 108-114.

⁸ Mustafa BİLGE, a.g.m. s. 269.

⁹ Gaydarcı ve diğerleri, a.g.e. s. 593.

¹⁰ Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi, **Defter-i Mufasssal-ı Livâ-i Silistre ve Akkerman**, no: 83. (Bundan sonra bu arşiv TKGM KKA şeklinde geçecektir)

Han Aleyhirrahme ve'r-rıdvân" başlığı altında 87 adet karye (köy) ve mahalle, 88. sırada "Kışlakhâ" adı altında 38 adet kışlak, Çiftlikhâ adı altında 3 adet çiftlik (89, 90 ve 91. kayıtlar) ve son dört kayıta (92. kayıt "An evkâf-ı Merhum ve Mağfûrun-leh Sultan Selim Han a.r.v. der nefis-i Akkerman" adı altında Akkerman şehrindeki padişah vakıfları kaydedilmiş) da Akkerman, Kili, Bender ve Cankirman şehirlerindeki müteferrik vakıflar yer almıştır.¹¹

Yavuz Sultan Selim Han vakıflarına îrâd (gelir) olarak ayrılan köyler, kışlaklar, çiftlikler ve hamamlar ile bunların gelirleri şöyledir.

Tablo 1: Yavuz Sultan Selim Han Vakıflarının Mevkûfâtı ve Gelirleri

Köyler	Gelirleri (Akçe)
Karye-i Karakasım ma'a mahalle-i Kovancı	4401
Karye-i Alabaş Sinan	2814
Karye-i Kula Hafız	3252
Karye-i Allahvirdi Hafız	1661
Karye-i Eşbuldu	2719
Karye-i Sakar Ahmed	4534
Karye-i Babek Ağa	2881
Karye-i Can Ahmed	2735
Karye-i Kul Ahmed	2791
Karye-i Gan Çora	3178
Karye-i Nakkaş Ağa	2109
Karye-i Çölmekçi	4467
Karye-i Kara Umur	2597
Karye-i Evhadca	8110
Karye-i Kınalı Mehmed	3021
Karye-i Kör Turalı	2052
Karye-i Salihce	4961
Karye-i Bayramlı	3279
Karye-i Hoşkadem	3953
Karye-i Ferhad Halife	9137
Karye-i Göleler	3028
Karye-i Uzun Mustafa	3878
Karye-i Balı Çoban	911

¹¹ TKGM KKA, *Defter-i Evkâf-ı Livâ-i Silistre ve Akkerman*, no: 561, s. 3 ab. (Bu defter bundan sonra DELS ve A şeklinde gösterilecektir.)

Tablo 1: Yavuz Sultan Selim Han Vakıflarının Mevkûfâtı ve Gelirleri (Devam)

Karye-i Hüseyin Halife	2827
Karye-i İnehan	3891
Karye-i Kubadın	3978
Karye-i Aziz Fakih	2019
Karye-i Armağan	2702
Karye-i Arslanköy	1419
Karye-i Cerbalı	2812
Karye-i Turak	2438
Karye-i Ağa Yunus	2456
Karye-i Kulaguzlı	3269
Karye-i Tulça Beğ	1946
Karye-i Anadolu	1170
Karye-i Bali Baba	4144
Karye-i Halebce Yurdu	640
Karye-i Sinan Fakih	6168
Karye-i Eynesi	4154
Karye-i Koca Hasan	3777
Karye-i Ferhad Hoca	3082
Karye-i Dülger Fakih	3691
Karye-i Ali Fakih	4662
Karye-i Zurnacı	3852
Karye-i Yenice	3795
Karye-i Başköy	3746
Karye-i Aslıhan	2171
Karye-i Hasan Beğ	3405
Karye-i Baylar	7460
Karye-i Beğli	6470
Karye-i Feridce	5662
Karye-i Öksüzöğlü	3894
Karye-i Sarı Mahmud	4222
Karye-i Mustafa Tovıca	5929
Karye-i Anadolu nam-ı diğer Halil Köy	-
Karye-i Sarı Hüseyin	1054
Karye-i Döğenci	4222
Karye-i Dülger Deresi	3795
Karye-i Divâne Orman	2754
Karye-i Sarata	4400
Karye-i Sarta	2757
Karye-i Hayır Pınarı	3000
Karye-i Kadı Kuyusu	7252
Karye-i Gülmezderesi	1251

Tablo 1: Yavuz Sultan Selim Han Vakıflarının Mevkûfâtı ve Gelirleri (Devam)

Karye-i Döğenci	1400
Karye-i Hacı Mehmed	2713
Karye-i Çelebi Deresi	1486
Karye-i İsmail Çoban	2268
Karye-i Kara Hasan Yurdu	3638
Karye-i Dalbeği Hoca	3170
Karye-i Karaağaç	2323
Karye-i Bayezid Halife	2633
Karye-i Bayram Ali	2545
Karye-i Nebi Beğ Kışlası	2016
Karye-i Saltık Hoca	2127
Karye-i Hürmüz Bölükbaşı	1837
Karye-i Sazlıdere	2171
Karye-i Orhanca	2070
Karye-i Elmalu	3438
Karye-i Tanrıvermiş	2620
Karye-i Bahşioğulları	2147
Karye-i Eyne Beği	2366
Karye-i Kanara	3441
Karye-i Küçük Mustafa	1488
Karye-i Ferhanlar	2039
Karye-i İsa Balı	2826
Karye-i Kapan	3941
Ara Toplam	280608
Kışlaklar ¹²	
Kışlak-ı Uzunmürsel	
Kışlak-ı Murad Ali veled-i Murad Bali	
Kışlak-ı Cafer veled-i Köse Hamza	
Kışlak-ı Ali veled-i Hoca	
Kışlak-ı Ali Karagöz	
Kışlak-ı Ali Çavuş Kadırlık	
Kışlak-ı Cebeli veled-i Karagöz	
Kışlak-ı Murad Çelebi İdris Beğ	
Kışlak-ı Mahmud Ağa	
Kışlak-ı Hacı İbrahim	
Kışlak-ı Hacı Mehmed Ağa	
Kışlak-ı Saltık	
Kışlak-ı Mehmed Turhan	
Kışlak-ı Bali Ağa	

¹² Bu kışlakların gelirleri defterde belirtilmemiştir.

Tablo 1: Yavuz Sultan Selim Han Vakıflarının Mevkûfâtı ve Gelirleri (Devam)

Kışlak-ı Kara Hasan	
Kışlak-ı Baltacı Beğ	
Kışlak-ı Pir Ali	
Kışlak-ı Abdi Çavuş	
Kışlak-ı Miralay	
Kışlak-ı Mustafa Ağa	
Kışlak-ı Hacı Fethullah	
Kışlak-ı Pir Ahmed	
Kışlak-ı Mihman Kara Musa	
Kışlak-ı Ali bin Sefer	
Kışlak-ı Bali Murad	
Kışlak-ı İdris	
Kışlak-ı Küçük	
Kışlak-ı Kasım Ağa	
Kışlak-ı Mestan Alişan	
Kışlak-ı Receb	
Kışlak-ı Haydar Beğ bin Abdullah	
Kışlak-ı Süleyman Çerkes ve Şaban Arnavud	
Kışlak-ı Kadı Esin	
Kışlak-ı Şah Veli	
Kışlak-ı Mahmud Ağa	
Kışlak-ı Cihanşah	
Çiftlikler	
Çiftlik-i Mehmed Çelebi	1235
Çiftlik-i Ferhad Serbölük	750
Çiftlik-i Ese Hoca	304
Ara Toplam	2289
Hamamlar	
Hamam-ı Cedîd der varoş-ı Akkerman	11000
Hamam-ı Atîk der haric-i Kal'a-yı Akkerman	5500
Ara Toplam	16500
Genel Toplam	299397

Defterde geçen 87 adet köy ve 37 adet kışlak ile mahalle adları arasında yabancı bir yer adına rastlanmamakta olup, tamamının adlarının Türkçe olduğu göze çarpmaktadır. Vergiye tâbî nüfusun da tamamının Müslümanlardan ibaret olduğu (Anadolulu Yörük ve Bucaklı Nogay Tatarı) anlaşılmaktadır.¹³

¹³ Ahmed CEBECİ, **XVI. Yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997, s. 22; Aurel DECEI, "Bucak", **İA. C. II**, İstanbul 1993, s. 442-447.

Akkerman Sancağı'ndaki vakıf köyleri arasında Kara Kasım (ma'a mahalle-i Kovancı), Alabaş Sinan, Kula Hafız, Babek Ağa, Can Ahmed, Kul Ahmed, Gan Çora, Evhadca gibi şahıs adlarından başka, Göleler, Baylar, Beğli, Bahşıoğulları, Ferhanlar gibi cemaat (Yörük cemaatleri) adları, Kulağuzlu, Zurnacı, Çoban, Döğenci, Tovıca gibi meslek adları, Anadolu, Halebce Yurdu, Yenice, Başköy, Divâne Orman, Kanara gibi coğrafi adlar yer almaktadır.¹⁴ 88. sıradaki kışlaklar; Kışlak-ı Uzun Mürsel, Kışlak-ı Cebeli veled-i Karagöz, Kışlak-ı Balı Ağa, Kışlak-ı Miralay, Kışlak-ı Süleyman Çerkes ve Şaban Arnavud şeklinde sahiplerinin adı ile, çiftlikler de; Çiftlik-i Ferhad Serbölük, Çiftlik-i Ese Hoca gibi yine sahiplerinin adı ile kaydedilmişlerdir.

92. sırada "An evkâf-ı merhum ve mağfûrun-leh Sultan Selim Han Aleyhirrahme ve'r-rıdvân der nefis-i Akkerman" başlığı altında kaydedilmiş olan vakıf akarları şöyledir:

Hamam-ı cedîd der varoş-ı Akkerman fî sene: 11000 akçe

Hamam-ı atîk der hisariçi kal'a-yı Akkerman: 5500 akçe

Ambar-ı oşr-i alaf-ı kurâ-yı Akkerman der nezd-i Muslı bâb:15 (Bu ambarın yıllık kirası kaydedilmemiştir).

93. sıradaki "Evkâfhâ-i Mütferrika der nefis-i Akkerman" başlığı altında ilk kayıt, Yavuz Sultan Selim Camii'ne aittir. Cami görevlilerinin ve giderlerinin ücret miktarları şöyle tayin edilmiştir.¹⁵

Cihet-i imâmet fî yevm: 5 akçe

Cihet-i hitâbet fî yevm : 5 akçe

Cihet-i te'zîn fî yevm : 2 akçe

Cihet-i Kayyum fî yevm: 1 akçe

Becihet-i şem' ve hasır fî yevm: 1 akçe olup, camiin toplam gideri yıllık 5110 akçedir.¹⁶

Bu kaydın altına şu açıklama yazılmıştır: "Mezburlarun mevâcibleri sabıkan mustahfazân ile bile salunur imiş, hâliyâ atâbet-i hüsrevânî vâkî olup her üç ayda bir iskele mahsulünden verilmeye hükm-i şerîf ihsan olunmuş." Demek oluyor ki, önceleri bu cami görevlilerinin ücretleri ve diğer masrafları, kale muhafızlarının yevmiyeleri ile

¹⁴ TKGM KKA, **DELS ve A**, no: 561, s. 2b-3a.

¹⁵ TKGM KKA, **DELS ve A**, no: 561, s. 32b.

¹⁶ Vakıf gelirlerinin fazlasının nereye harcanacağına dair defterde herhangi bir kayıt olmamakla beraber muhtemelen bu fazla kale muhafızlarının maaşları ile kalenin tamiri için ayrılmıştır.

beraber İstanbul'dan gönderildiği halde sonradan verilen padişah hükmüyle Akkerman iskelesinin padişah hassı olan gelirlerinden ödenir olmuş. Aynı açıklama, 7. kayıt olan “Vakf-ı Mescid-i Sultan Bayezid Han Aleyhirrahme ve'r-ırdvan der kale-i Akkerman” a ait mevâcib kaydının altına da düşülmüştür.

Yavuz Sultan Selim vakıflarına gelir olarak kaydedilmiş olan 87 adet köyün ziraat ve hayvancılık gelirlerinin toplamı 280608 akçe, 37 adet kışlağın vergi gelirleri belirtilmemiştir [belki köylerde hayvancılıkla ilgili (Resm-i ağnâm, Resm-i Deştânî, Yava ve Kaçkun ve Mâl-ı Mefkûd) vergilerde belirtildiği içindir]. Hamamların geliri toplam 16500 akçe, üç adet çiftliğin toplam geliri ise 2289 akçe olup Akkerman Sancağı'nda bulunan Yavuz Sultan Selim Han vakıflarının toplam geliri 299397 akçedir.

Aynı bölümde 72. kayıt olarak “Vakf-ı Cami-i Han-ı Muazzam” adı altında Mengli Giray Han Camii Vakfı yer almıştır. Hanın tayin ettiği nakit gelir ise 9300 akçedir.¹⁷

94. sıradaki “Evkâf-ı Müteferrika der Nefs-i Bender” kayıtlarında ilk yeri “Sultan Süleyman Han Gazi” Cami-i Şerifi almaktadır. Defterde bu Sultan Camii'nin de cihetlerinden sonra: “Bu zikrolunanlar ulûfe-i mustahfazân ile havale olunur” açıklaması yapılmıştır.¹⁸

Sonuç olarak, incelenen vakıf kayıtlarından anlaşıyor ki; Akkerman'ı fetheden Sultan II. Bayezid, oğlu ve halefi Yavuz Sultan Selim ve bu padişahın kayınpederi Kırım hanı Mengli Giray Han ve Kânûnî Sultan Süleyman Han, bu sancakta yaptırdıkları kale, cami, han ve hamam gibi binalarla bölgenin imarına ve Türk nüfusun iskânı ile Türkleşmesine büyük ölçüde hizmet etmişlerdir. Bu vakıflar sayesinde daha öncede Karadeniz'in kuzeyinde çoğunlukla göçebe olarak yaşayan Kıpçak (Kuman), Peçenek ve Oğuz (Uz) Türkleri, Anadolu'dan getirilen Yörüklerle kaynaşarak yerleşik hayata geçmiş ve sancak büyük ölçüde Türkleşmiştir.

¹⁷ TKGM KKA, **DELS ve A**, no: 561, s. 35b.

¹⁸ TKGM KKA, **DELS ve A**, no: 561, s. 41a.

KAYNAKLAR**1- Arşiv Belgeleri**

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme Arşivi (TKGM KKA), Defter-i Mufassal-ı Livâ-i Silistre ve Akkerman (H. 1006/M. 1597 tarihli), no: 83.
TKGM KKA, Defter-i Evkâf-ı Livâ-i Silistre ve Akkerman (H. 1006/M. 1597 tarihli), no: 561.

2- Kitaplar ve Makaleler

Bilge, M. “Akkerman”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. II, İstanbul 1989.
Cebeci, A. XVI. Yüzyılda Silistre Sancağı Vakıfları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997.
Darkot, B. “Akkerman”, İA. C. I. İstanbul 1993.
Decei, A. “Bucak”, İA. C. II, İstanbul 1993.
Evliya Ç, Seyahatname (Neşreden Ahmed Cevdet Paşa), C. V.
Gaydarci-Koltza-Pokrovskaya-Tukan, Gagauzca-Rusça-Moldovanca Laflık, Moskova 1973.
Şemseddin S. Kâmûsu'l-A'lâm, C. I. Ankara 1996.
Tuncer, H. Aynî Ali Efendi: Osmanlı İmparatorluğu'nda Eyalet Taksimatı, Ankara 1964.
Uzunçarşılı, İ.H. Osmanlı Tarihi, C. II, İstanbul 1964.